ПЕРСПЕКТИВИ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ І КАНАДИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Сімнадцятого лютого у ґалерії КУМФ відбулася доповідь д-ра Андрія Веселовського – генерального консула України в Торонті – на тему "Перспективи взаємодії України і Канади на міжнародній арені". Вечір відкрила д-р Дарія Даревич – Голова НТШ. Вона привітала доповідача і його дружину, а також пана Тараса Багрія – голову КУК з дружиною, голову Четвертої хвилі пані Анну Кисіль, нагадала присутнім, що всі доповіді записує інж. Олесь Дольницький, робить світлини і готує всі імпрези пані Христя Колос. Послухати д-ра Веселовського завітав і працівник телепрограми "Форум" Дмитро Доблевич. Представив доповідача д-р Тарас Кознарський – дійсний член НТШ, проф. Торонтського університету. Він сказав, що Андрій Веселовський – надзвичайний і повноважний посол України і генеральний консул Українив Торонті – народився у Львові, освіту здобув у Київському державному університеті. Продовжив навчання у дипломатичній академії міністерства закордонних справ Радянського Союзу. Згодом працював у міністерстві закордонних справ України. Має ступінь кандидата політичних наук, світової економіки та міжнародних відносин АН України. З 1984-86 рр. був журналістом, перекладачем з англійської, російської, французької мов, працював у радіотелеграфній аґенції України, у товаристві культурних зв'язків з українцями за кордоном. З 1978 р. А.Веселовський – член Спілки журналістів України, а з 1986 р. працює у Міністерстві закордонних справ. У 1992-1996 р. д-р А.Веселовський працював радником посольства України в Канаді, був начальником управління політичного аналізу і планування у Міністерстві закордонних справ. Протягом 2000-2005 рр. Був надзвичайним і повноважним послом України у Єгипті, Кенії і Судані. Обіймав посаду заступника міністра закордонних справ України, займався науковою діяльністю. Д-р А.Веселовський є автором більше ста статей і ьрошур. До кола його наукових інтересів належать відносини України з Європейським союзом, військово-технічне співробітництво України, , центральна Азія, конфлікти на пострадянському просторі, а також – регіональна проблематика – Кавказ, Балкани, Чорноморя, торговельна проблематика. Д-р А.Веселовський – людина високого інтелектуального рівня з широкими зацікавленнями.

Д-р А.Веселовський почав доповідь із застереження, що Канада не була предметом його наукового дослідження і те, що він хоче висловити, не є уповні науковою розвідкою. Про стосунки України і Канади написані книги, статті, дисертації. В Україні є своєрідний культ Канади. Жодна інша країна світу не має такого позитивного сприйняття. Причин тому є багато і, можливо, так є не лише завдяки українській діяспорі в Канаді.. Канадська допомога Україні завжди надходила першою. Ще за часів Радянського Союзу Канада подавалася пропагандою як не зовсім капіталістична країна, як прихована антиамериканська, як така, на яку можна впливати. Український автор однієї з нових наукових статей про Канаду з Дніпропетровського національного кніверситету ствердив, що Канада підтримує Україну і сприяє її розвитку, а також допомагає подоланню української кризи. Питання України в Канаді завжди буде на порядку денному, позиція Канади на міжнародній арені завжди буде на користь України. Це висловлювання, на думку д-ра

А.Веселовського, може, дещо патетичне, у чомусь і спірне, але добре ілюструє те бачення Канади, яку існує в українському суспільстві. Та науковець має бути реалістом. Країни керуються інтересами. У Канади була блискуча можливість довести це, коли відбувався розпад Радянського Союзу. Ще до проголошення незалежности Канада прийняла на офіційному рівні тодішнього Голову Верховної Ради України Леоніда Кравчука. 23-го вересня 1991 р. Брайан Малруні сказав, що Канада має визнати українську незалежність і підтримати її. 2-го грудня 1991 р. Канада одночасно з Польщею визнала незалежність України. Жодна велика країна не рухалася так швидко і цілеспрямовано. Подальші дії Канади виглядали не менш вагомо: візит генерал-губернатора Рамона Гнатишина влітку 1992 р. з відвіданням Вашківців, звідки походять його батьки; візит другого президента Л.Кучми в Канаду у жовтні 1994 р.; підписання відомої декларації про особливе партнерство; започаткування двосторонніх стратегічних семінарів за участю МЗС України та міністерств оборони обох країн; перші спроби великого канадського, зокрема, українського, бізнесу в Україні; перше фіаско, розчарування аж до Майдану 2004 р. і перехід від захоплення до рутини. До речі, зазначив доповідач, період 2005-2009 рр., окрім взаємних візитів В.Ющенка і Ж.Кретьєна не позначилися ні товарообігом, ні правовою базою. Революція гідності, кривавий Майдан та аґресія Російської Федерації у 2014-му р. відродили дух 1991-го р. в Оттаві. Відповідною була і реакція Канади – візит прем'єра С.Гарпера, підписання у ході візиту 2016-го р. договору про вільну торгівлю та відкриття Канадою програми допомоги Україні у відродженні збройних сил. Це канадсько-українське оновлення відбулося завдяки двом факторам: зміні політичного режиму в Україні та зміні міжнародної ситуації у 2014-2016-х рр. Принципова лінія Оттави залишилася тією ж. Звідси нам перший висновок: рівень і близькість відносин між нашими столицями залежить від дій української сторони. Як в Україні панує демократичний режим, шануються права людини, верховенство права, сприятливий інвестиційний клімат, у Канаді з готовністю активізують міжнародну підтримку. Питання полягає в тому, наскільки далеко готові зайти столиці, якими є стимулюючі фактори і що можна зробити, щоб уникнути ситуації, яка склалася в середині 90-х рр.

Головним стримуючим фактором є питання про темп і масштаби реформ в Україні. Україна олігархічна, автократична, економічно безперспективна не становитиме інтересу для канадського бізнесу. Припускаючи, що в Україні реформи відбуваються і далі, спитаємо себе, які ще фактори можуть визначати відносини України і Канади? Насамперед, це міжнародна торгівля товарами. Країни більше торгують, отже й більше спілкуються, більше прислухаються одна до одної. Зараз річна торгівля України і Канади становить 270 мільйонів доларів. Двадцять п'ять років тому було 50 мільйонів. Ніби бачимо цифрове зростання, але воно незначне. Тоді американський долар був удвічі дешевшим. Та як ми порівняємо торгівлю Канади із сусідами України - Польщею, Румунією, Туреччиною, то побачимо, що українські показники – мізерні. Як торговельний партнер Україна для Канади є малозначущою. Тому україноцентризм є вкрай небезпечним порадником. На зовнішню політику Канади, безперечно, впливатимуть її торговельні партнери: США, Китай, ФРН. Кожна з цих країн є конкурентом України за увагу Канади.

В 70-80-і рр. Канада набула національної виразності завдяки миротворчості і багатокультурності. Україна теж прагне довести свою окремішність від Росії політично, ментально і спробувала зробити це в економічному аспекті, через що стала жертвою аґресії Росії. Отже,

Україна не грає великої ролі у торгівлі. А як із послугами? Для прикладу – Китай купує у Канади послуги: майже третина іноземних студентів приїздить із Китаю. Не вдалося дізнатися про кількість українських студентів у Канаді. Третя важлива сфера – безпека. Стратегічно безпека Канади залежить від США та інших найважливіших торговельних партнерів. Ще десять років тому питання безпеки не стояло так гостро. Тепер Росія оголосила масовану мілітаризацію свого сектору Атлантичного океану та прилеглих островів. Останній важливий фактор – енергетика і ресурси. Канада є великим експортером нафти, газу, виробляє електроенергію і є енергетично незалежною. Так само є самодостатньою у харчових продуктах. Де тут є місце України? Чи може економіка, ресурси України не те щоб замінити, а суттєво доповнити те, що потрібне Канаді? Незамінних послуг, ресурсів для безпеки Канади в України нема. Поки що Україна є країною, що розвивається. Як вийти зі становища, коли Україна залишається об'єктом співчуття і допомоги, а не суб'єктом.? Розглянемо причини першочергової уваги, які утримують Україну на радарах Оттави попри всі помилки Києва. Перша причина – діяспора. Хоча пропорції української спільноти в Канаді зменшуються, її вплив залишається значним. У внутрішній політиці спільнота прагматична, а у зовнішній виступає майже як єдина нація. Очевидно, що ставлення Канади до України великою мірою визначається впливом української спільноти. Пропорційна вага української громади зменшується. Еміграційні органи віддають перевагу не європейським країнам. Щоб закріпити український прапорець на канадській карті, треба шукати інших шляхів. Ідеться про нову економічну взаємодію. В разі, якщо канадський бізнес знайде інтерес в Україні, а канадський уряд відчуватиме країну краще захищеною в результаті взаємодії з Києвом, матимемо додаткові дві солідні ноги до однієї існуючої – спільноти. Часто пишуть, що взаємне економічне зацікавлення між Україною і Канадою треба шукати, починаючи з двох політично важливих сфер – інформаційних технологій та сільського господарства. Виявляється, в обох сферах канадці вже зіграли важливу родь і можуть тільки посилити свої позиції. Аґрарну галузь теж оголошують перспективною в Україні. Пан Веселовський дотримується іншої думки. Серед успішних країн світу аґрарних немає. За закликами про аґрарний потенціял стоїть бажання сприяти формальній приватизації землі, бо реальна приватизація вже відбулася. Треба шукати інтерес канадського бізнесу поза інформаційними технологіями та аґрарною сферою. Це можливо за умови незначних змін в інвестиційному кліматі. Як відомо, найбільші канадські видобувні компанії працюють і в гірших інвестиційних умовах у Ґватемалі, Казахстані. В Україні є поклади урану, міді. Чим це не поле діяльності для канадської компанії, яка працює в Камеруні? В Україні свого часу було здійснено прорив в інвестиціях у металургійну галузь. Американська компанія інвестує в обробку залізної руди у Полтавській області. Машинобудування є ще однією сферою для інвестицій. В Україні занепадає рівень російських замовлень. Угода про вільну торгівлю між Канадою та Україною – обєктивний фактор для успіху. Субєктивний – бюро сприяння інвестиціям, створене у Києві у грудні минулого року при Кабінеті Міністрів України. Головою призначений громадянин Канади Данило Білак. Інвестиційний фонд, який очолювала Наталя Яресько, тепер є під керівництвом канадської громадянки Лєни Кошарної – віце-президента СКУ. Важливим позитивним фактором стало призначення Христі Фріленд.

Остання сфера – військово-політична та військово-технічна співпраця. Канада не є виробником стратегічних озброєнь, але має досвід миротворчих операцій. 3 червня 2015-го р. в Україні на

кордоні з Польщею двісті канадських військовослужбовців навчають батальйон за батальйоном збройні сили України. Канадський уряд ще не ухвалив рішення про продовження цієї співпраці. Затримка шкодить не лише Україні, яка стала жертвою аґресії. Канадські солдати не тільки передають досвід, а й запозичують його. Зараз Україна воює з однією з найкращих армій світу. Окремим елементом співробітництва є обмін досвіду у розмінуванні. Д-р Веселовський перелічив сфери для співпраці між Канадою та Україною. Чи є фактори, які цьому перешкоджають? Доповідач назвав: а) недостатню зібраність української спільноти, б) фактор Росії та в) неглибоке розуміння України канадським бізнесом та суспільством.

Ділові зустрічі обох країн поки що мають декоративно-формальний характер. Перший урок зроблено – створена Канадсько-українська консультативна рада. Будемо чекати на результати. Посилилась деструктивна діяльність Росії. Створені її спецслужбами терористичні групи сприяють дестабілізації Близького Сходу та Північної Африки, щоб підняти ціни на нафту та збільшити число біженців у Європу. Пропаганда Росії проти України така ж брехлива, як і під час Голодомору 1932-33-х рр. Це розуміє канадський уряд, але суспільство назагал вважає, що в Україні точиться громадянська війна. Тут нам треба більше працювати.У світі нема розуміння, що Українва – не перша і не остання жертва Росії. Взаємодія України і Канади має базуватися на співпраці між суспільствами, економіками та сферами безпеки й охорони. Як likeminded countries Україна і Канада мають скористатися з історичного багажу, спиратися одна на одну і разом вигравати.

Доповідь д-ра Веселовського викликала великий інтерес. Професори О.Романко та Ю.Даревич, а також інші присутні поставили важливі запитання. Дискусія була тривалою і захоплюючою.

Галина Костюк